

hřbitov kolem kostela na náměstí, r. 1910 byla postavena radnice, r. 1912 byly přestavěny téměř všechny domky na zděné, r. 1912 byl zbořen starý katolický kostel a dle projektu Boží Dvořáka vystavěn nový při zachování nejstarší části. Proseč dala r. 1935 domovské právo spisovatelé Heinrichu Mannovi a v r. 1936 jeho bratru, nositeli Nobelovy ceny Thomasu Mannovi a jeho rodině jako důkaz svého protifašistického smýšlení, což Mannům umožnilo získat československé občanství a čs. pasy a emigrovat do Ameriky.

Předhradí: Od r. 1990 městská památková zóna, „Vesnice roku 1998“, nyní 459 obyvatel. Původně opevněný městyš Rychmburk z 15. stol. před stejnojmenným hradem, zachovány čtyři bašty. Barok. kostel P. Marie Sedmibolestné z r. 1753 se stropními freskami, věž z r. 1816. Fara s mansardovou střechou z doby okolo r. 1760. Panská zahrada obklopená kamennou zdí, uvnitř s altánem a bustou zakladatele Filipa Kinského. Na náměstí socha sv. Judy Tadeáše z r. 1723. Rodiště básníka Adolfa Heyduka (1835 - 1923) - busta od J. Štursy z r. 1935 na hospodě „Na Sklenářce“ u hlavní silnice.

Přírodní park Údolí Krounky a Novohradky: Zřízen r. 1998 (510,6 ha) k uchování krajinného rázu - údolních niv s břehovými porosty, podmáčenými loukami, rozptýlenou zelení a přílehlými lesy. Podloží je tvořeno podél toku Novohradky pískovcem a opukou, podél toku Krounky žulou. Vyskytují se vzácné druhy rostlin a živočichů, např. lilie zlatohlavá, prstnatec májový, rosnatka okrouhlostá, mlok skvrnitý, čolek velký, ledňáček říční, čáp černý a další.

Rychmburk: Hrad nad údolím Krounky, připomínán r. 1325, z té doby 30 m vysoká válcová věž. Od r. 1387 majetkem pánů z Pardubic, r. 1425 dobyt husity, v letech 1530-40 přestavěn Jindřichem z Valdštejna v renes. zámek, zbarokizován F. Kinským 1793-98 (2. patro). Most přes příkop vytesaný ve skále (dnes v něm zahrada). - V současnosti domov pro osoby s chronickým duševním onemocněním, areál je přístupný (WC na nádvoří a v prac. dnech bufet).

Šilinkův důl: Skalnaté údolí Krounky (viz tamtéž). Místa zajištěná červeně značená stezka není průjezdná ani na horském kole (říčku by bylo třeba brodit). V horní části údolí na pravém břehu dva chatové tabory a za lávkou na levém břehu výletní restaurace „Šilinkův důl“.

Terezka: Rozhledna financovaná za podpory Pardubického kraje, přístupná od 22. srpna 2004. K nejvyšší vyhlídkové plošině měří 25 m, celkem 28 m. Dne 4. 4. 2007 byla na rozhledně zprovozněna on-line webkamera. Otvírací doba jako u následující, ale s přestávkou od 12 do 13 hodin. Kontakt: Paní Doležalová, tel. 469 321 141, 723 148 200.

Toulovcova rozhledna: Vysoká 15,5 m, vyhlídková plošina ve výšce 12 m, přístupná od 16. 2. 2002. Otvírací doba: květen a červen - denně mimo pondělí 10 - 16 hodin, červenec a srpen - denně mimo pondělí 10 - 17 hodin.

Zderaz: Typická lesní lánová ves, jaké vznikaly kolonizací zdejší krajiny Podlažickým klášterem řádu benediktinů v polovině 13. stol. První písemná zpráva je z roku 1398, kdy byla jednou ze vsí patřících k Božímu Domu, tj. k Novým Hradům. - Systém zderazských pískovcových sklepů, v minulosti částečně obydlených, je bezesporu ojedinělou českou raritou. Po zásluze bylo přikročeno k rekonstrukci nejznámějšího a historicky prokazaného skalního obydlí nad čp. 32 ve Zderazi. Sklepy sloužily nejčastěji k ukládání zemědělských přebytků. V jednom ze sklepů byla umístěna i kovárna, v dalším již zmíněné skalní obydlí a 4 sklepy byly využity jako chlévy. Z původních cca 40 doložených sklepů jich je v současnosti dochováno pouze 27. Ostatní byly buď zasypány, nebo podlehy lokální těžbě písku či nové zástavbě.

Tešíme se na vás i vaše rodiny či kamarády!

Děkujeme sponzorům, za jejichž finanční podpory se akce TKSP uskutečňují:

30. 3. 2010

TURISTICKÝ KLUB SYNTHESIA PARDUBICE, o. s.
ODBOR KČT 109209, KLUB ČSTV 3606108
 Pernerova 1490, 530 02 Pardubice, tksp@seznam.cz, www.tksp.info

Pojďte s námi do krásné jarní přírody!
V sobotu 22. května 2010 pořádáme
12. ročník turistického pochodu a cyklojízdy

PO KROUNCE A NOVOHRADCE

Co jsme pro vás opět připravili v půvabném prostředí Přírodního parku „Údolí Krounky a Novohradky“:

- Šest okružních pěších tras - délky 8, 16, 24, 28, 34 a 40 km - přes různá zajímavá místa, jako je Šilinkův důl (kde značená stezka je od r. 2007 zabezpečena žebříky a řetězy), rozhledna Borůvka a příp. Pivnická rokle nebo hrad Košumberk.
- Opravdovými cykloturistům (nikoliv silničním cyklistům!) i letos nabízíme pět rovněž okružních tras: 10, 23, 28, 40 a 50 km (dvě nejdelsí jsou „Přes tři rozhledny“ - Borůvku, Toulovcovu a Terezku). Návrh pro labužníky: Kolo odložit v cíli a projít si pěšky okružní trasu 8 km - největší atrakce oblasti, Šilinkův důl, není průjezdná ani na horském kole! Hvězdicová cílová jízda vlastní trasou odkudkoliv do Předhradí samozřejmě jako možnost zůstává.
- Všechny pěší i cyklistické trasy mají společný průběžný start a cíl od 7.30 do 17 h v Předhradí u Skutče v „Pivnici u Škrochů“ (kuřecí stehna a uzeniny na grilu!), kde všichni registrovaní účastníci, kteří prošli (projeli) předepsané kontrolní body na trasách, obdrží pamětní list na své jméno s potvrzenou kilometráží.
- Na startu každý dostane popis všech tras (pěších i cyklo), i letos bez kopií map. Protože v oblasti konání akce je minimum „normálních“ turistických značených tras, je převážná většina pěších tras vedena po dobře značených místních cyklotrasách pro horská kola, které jsou výborně využitelné pro pěší turistiku (a některé i pro „obyčejná“ kola). Doporučuje se proto mapa „Toulovcovy maštale“ (mapa mikroregionu 1:25.000, 2. vyd. 2005, lze ji koupit např. v restauraci v Šilinkově dole), pro cykloturisty mapa KČT 1:100.000 č. 11 „Žďárské vrchy a Železné hory“; pro všechny pak mapa KČT 1:50.000 č. 47 „Vysokomýtsko a Skutečsko“. (Nekupovat 3. vydání z r. 2007, obsahuje neuvěřitelně mnoho nesmyslů!)
- Po ložské zkušenosti s některými nepoctivými cyklisty bude v terénu jedna tajná kontrola; za ostatní slouží jako vždy hospody apod. a nejsou pořadateli obsazovány.
- Připomínáme, že akce TKSP počítá se skutečnými turisty - milovníky čisté přírody - a rozhodně neuspokojí sběratele razítek a odznaků! Trasy nejsou vyfáborkovány, účast předpokládá přemýšlivost a schopnost jít (jet) podle podrobného popisu!

Od dětí a mládeže do 18 let se nevybírání startovné, všichni starší zaplatí 10 Kč.

Akce je zařazena do oblastního i celostátního kalendáře KČT. Všichni účastníci jsou úrazově pojištěni díky příslušnosti TKSP k ČSTV.

Jak na start:

Pěšáci z Pardubicka: Rychlíkem „Chrudimka“ - Pce 6.55, Rosice n/L. 7.02, Chrudim 7.20 přestup Žďárec u Sk. 7.49/7.56, příjezd Předhradí 8.07. (Další, osobní vlak pro ty, kdo půjdou jen krátké trasy: Pce 9.25, Rosice n/L. 9.30, Chrudim 9.43, přestup 10.13/10.15, Předhradí 10.25.) Od vlaku 2 km po silnici do Předhradí ke kostelu, mezi ním a náměstím je po levé straně ona Pivnice u Škrochů (p. Pavlišta, tel. 774 855 488) s vyvěšeným znakem KČT. (*Tyto 2 km nejsou započítány do navržených pěších tras.*)

Cyklisté z Pardubicka: Spěšným vlakem s přepravou kol „Vysočina“ - Pce 7.43, Rosice n/L. 7.51, Chrudim 8.05; příjezd Skuteč 8.50. Od nádraží asi 4 km po silnici ke kostelu v Předhradí a jako pěšáci výše. (*Není započítáno do návrhů cykloturistických tras.*)

Cyklisté s dopravou auty: Zaparkovat přímo v obci Předhradí (na náměstíčku).

Z Hlinska: Pěšáci vlakem v 7.34 s přestupem ve Žďárci u Skutče 7.51/7.56, příjezd do Předhradí v 8.07. Cyklisté přijedou po vlastní ose přes Ranou (asi 15 km, toto může stačit jako cílová jízda pro děti).

Všichni od Svitav a Poličky: Osobními vlaky - Svitavy 6.08, Polička 6.51, Předhradí příjezd 7.38, nebo Svitavy 8.24, Polička 9.16, Předhradí příjezd 9.59.

Vlakové spoje zpět viz v popisu tras, který každý dostane na startu.

*Abychom mohli zajistit přiměřené množství výtisků propozic a pamětních listů (a také surovin na gril), uvítáme, když oznámíte svou účast **do 14. května** L. Chládkovi na tel. **466 645 605** nebo e-mail **lubchlad@seznam.cz***

Co můžete na trasách vidět (v abecedním pořadí):

Borůvka: Rozhledna nad obcí Hluboká je v pořadí již třetí, kterou realizovalo Sdružení obcí Toulouvcovy Maštale. Svou jedinečnou a netradiční konstrukcí (přímkový hyperboloid) patří bezesporu k nejzajímavějším a nejkrásnějším stavbám tohoto druhu nejen v mikroregionu Toulouvcovy Maštale, ale i v širokém okolí. Název rozhledny je odvozen od místa pod rozhlednou, kterému se říká Borek nebo Na Borůvčí. Rozhledna je vysoká 18,5 m, je postavena v kombinaci materiálů dřevo-kov a vyhlídková plošina je ve výšce 15 metrů. Veřejnosti slouží od 4. června 2005. Otvírací doba v květnu: 10 - 12, 13 - 16 hodin. Výhled na Chrudimsko, Pardubicko, Krkonoše a Jeseníky; Orlické hory cloní blízký les. **Pozor, na 3. vydání mapy KČT č. 47 je zakreslena zcela nesmyslně u Rychnova, v místě její fiktivní polohy je ve skutečnosti velké polní hnojiště!**

Budislav: Osada vznikla asi ve 13. století, její jméno ukazuje na velmi starý původ z doby staroslovanské. Koncem 14. a začátkem 15. století patřila Budislav s blízkým Jarošovem, Mladočovem a Desnou zámožnému litomyšlskému měšťanovi Vavřinci Toulouvcovi (viz dále Jarošov). - Ve středu obce byl v oblasti bývalého pískovcového lomu mezi přírodními pískovcovými útvary vybudován v letech 1995 - 2004 ekumenický kostel Boží lásky s půdorysem tvaru srdce, vyzdobený moderními výtvarnými díly. Kromě katolických a ekumenických mší se v něm pořádají koncerty a slouží také jako obřadní síň. Prohlídku lze domluvit se správcem p. J. Košňarem, tel. 461 638 224.

Hlubočické údolí: Půvabné údolíčko Hlubočického potoka, levého přítoku Novohradky, s řadou studánek, rekreačních chalup a kapličky. Prochází jím nezpevněná cesta, dobře sjízdná pro kola i motorová vozidla.

Hluboká: Obec Hluboká a osada Střítež jsou poprvé zmiňovány r. 1144. Jméno Stříteže povstalo od strážště cest, která od zdslavského a rabouňského hradiště vedla údolím nynější Novohradky a pomezím hvozdem od Hrochova Týnce na zemskou stezku Trstenickou. - V r. 1878 v Hluboké a 1884 ve Stříteži byly postaveny kapličky. Do r. 1905 byla Hluboká přískolena do Perálce.

Jarošov: Vznikl v l. 1350 - 60 jako dvůr nebo tvrz v západní části obce, první písemná zmínka je

z roku 1366. Na přelomu 14. a 15. století si koupil ves Jarošov (spolu s Budislaví, Mladočovem a Desnou) rytíř Toulouvec z Třemošné. Byl osobou opředenou mnoha pověstmi, své bohatství získal údajně loupením převážně na Moravě a před odvetným nájezdem Moravanů se skrýval v těžce přístupných Budislavských skalách. Toulouvec jako historická osoba nebyl loupčným rytířem, nýbrž řádným litomyšlským měšťanem, který se těšil přízni krále Václava IV. Zemřel asi roku 1412 a byl údajně pohřben u oltáře ve špitálním kostele v Litomyšli.

Košumberk: Hrad na čedičové skále (nejjižnější výskyt čediče v Čechách) nad údolím Novohradky byl postaven kolem r. 1300, po požáru r. 1573 renesančně opraven a přistavěna dvě zámecká křídla (1600-23). V 17. stol. opuštěn, v l. 1922-23 restaurován. V renesanční budově purkrabství je muzeum. - Dějiště románu A. Jiráka „V cizích službách“.

Krounka: Pramení nad Svatouchem 716 m n. m., vytváří romantická skalnatá údolí (Kablaně a zejména Šilinkův důl - stezka v něm je od r. 2007 na několika místech zajištěna kramlemi, řetězy a žebříky, za vysokého stavu vody může být obtížně průchodná!) a po 22,7 km ústí zleva do Novohradky u Dolů pod Košumberkem, 305 m n. m.

Kutřín: Osada založená patrně bratrem Kutrou z Podlažického kláštera na konci 13. století. Nachází se v ní kaple Nejsvětějšího srdce Pána Ježíše z r. 1901 se zvoníčkou.

Luže: Městská památková zóna. Renesanční radnice z r. 1542, pův. gotický farní kostel sv. Bartoloměje z konce 14. stol. zbarokizován po r. 1691 a upraven r. 1846. Poutní kostel Panny Marie Pomocnice křesťanů na Chlumku (vrcholné baroko z let 1690-96, stavěl G. B. Alliprandi podle návrhu P. I. Bayera) s monumentálními schodišti a obklopený kaplemi z r. 1711. Hamsova dětská léčebna a rehabilitační ústav (zal. r. 1901).

Nové Hradky: Na poč. 14. stol. středověká kolonizační osada Boží Dům, přejmenována podle nového hradu vybudovaného v 15. stol. na místě původní tvrze na návrší Starý zámek (opuštěn v pol. 18. století a rozebrán na stavební materiál, zachovány části hrady a zdi, parkově upraveno). Křížová cesta z r. 1767. Nový zámek z l. 1774-78, čestný dvůr se vstupní branou z r. 1783 - rokokový zámecký areál „české Versailles“. Prohlídkový okruh, cukrárna a restaurace, v barokním špýcharu „První české muzeum cyklistiky“. Barokní kostel sv. Jakuba Většího z r. 1724 sloužil jako panská hrobka. Zvonice z r. 1739, památná lípa s obvodem 410 cm.

Novohradka: Pramení 634 m n. m. jako Vranický potok 2 km jv. od Proseče u Sk., na dolním toku se nazývá také Olšinka, délka toku 48,5 km, ústí do Chrudimky pod Úhřetickou Lhotou, 229 m n. m. V malebném Dolanském údolí (součást Přírodního parku „Údolí Krounky a Novohradky“) četné bývalé mlýny, rekreační chalupy a chaty.

Paseky: Horská ves (okolo 600 m n. m.) nad Prosečí. Rozhledna Tereška (pojmenovaná podle spisovatelky Terézy Novákové, viz Proseč a dále); směrem k Prosečí pomník odbojářů gen. Svatoně a kpt. Sošky, zastřelených nacisty.

Perálec: Gotický kostel sv. Jana Křtitele z r. 1321 (presbytář, portál na sev. straně), barokní loď přistavěna r. 1765. V roce 1928 objeveny gotické nástěnné malby z 1. poloviny 14. století. Kazatelna ze 17. stol., dřevorezba Panny Marie z 2. poloviny 16. století.

Pivnice: Přírodní památka (34,4 ha) zřízená 10. 12. 1998. Účelem je ochrana úzkého kaňonu zaříznutého v opukách a měkkých pískovcích, vyznačujícího se skalními výchozy s geomorfologickými zajímavostmi (skalní tunel, jeskyně, převisy, erozní tvary). Dále ochrana vzácných druhů živočichů a rostlin (mlok skvrnitý, kapradorosty a mechy).

Polanka: Nyní hotel na křižovate silnic v údolí Novohradky poblíž Nových Hradů, na místě bývalé hájovny Polánky. Původní „Chata Polánka“ z r. 1935 shořela v r. 1999.

Proseč: Ve dvanáctém století patřila oblast patrně benediktinskému klášteru v Litomyšli a potom nejpozději od r. 1159 podlažickému klášteru, který krátce předtím založil vladyka Vrbata. První písemná zmínka o Prosečí je z r. 1349. V r. 1639 je doložena existence sklárny v Záboří, pracovali v ní odborníci Němci-nekatolíci. Proseč byla sídlem rychty s rychtářem. Osady Paseky, Martinice a Františky postupně vznikaly v 17. a 18. století na vykáčených plochách, na nichž bylo vytěženo dříví pro provoz sklárny. R. 1785 bylo zavedeno číslování domů, v téže době byla postavena první silnice přes Proseč z Nových Hradů na císařskou silnici do Borové. R. 1903 koupila v Prosečí stavení č. 74 spisovatelka Teréza Nováková, život městečka v 19. století vylíčila v románě Děti čistého živého a napsala zde román Drašar. - R. 1906 byl zrušen